

Uned
laith

Adroddiad Blynyddol
SAFONAU'R
GYMRAEG
Cyngor Gwynedd

Ebrill 2024
-
Mawrth 2025

CYNNWYS

1. Rhagair (3)

2. Crynodeb (4)

3. Cefndir (5-6)

a. Dyletswyddau'r Safonau

b. Atebolrwydd

c. Adrodd yn unol â gofynion safon 170

4. Cydymffurfiaeth â'r safonau (7-26)

a. Datblygiadau yn ystod y flwyddyn

b. Trefniadau cyffredinol

c. Cwynion

ch. Trosolwg cyffredinol sgiliau iaith

d. Hyfforddiant

5. Heriau wrth symud ymlaen (27-28)

RHAGAIR

Ers cychwyn yn fy rôl fel aelod cabinet â chyfrifoldeb am y Gymraeg, un o fy mlaenoriaethau yw ceisio sicrhau bod trigolion Gwynedd yn defnyddio eu Cymraeg a bod y Gymraeg yn ffynnu yn ein cymunedau. Rwy'n hynod falch o gydnabod bod gan drigolion Gwynedd gyfle i ddefnyddio'u Cymraeg ar draws pob gwasanaeth gan Gyngor Gwynedd. Mae'r adroddiad hwn yn amlygu'r gwaith da sy'n cael ei gyflawni gan staff ar draws holl adrannau'r Cyngor.

Yn dilyn blwyddyn lwyddiannus o weithredu'r Strategaeth Iaith, gan gynnwys cwblhau prosiect allanoli Menter Iaith Gwynedd, hoffwn ddymuno'n dda i dîm y Fenter Iaith, fydd yn parhau gyda'r gwaith o hybu'r Gymraeg ar lawr gwlad a gwreiddio'r fenter yn ein cymunedau. Edrychaf ymlaen at gydweithio pellach er mwyn gweld y Gymraeg yn parhau i ffynnu yn ein cymunedau. Mae'r Strategaeth Iaith yn hybu'r Gymraeg o fewn cymunedau ac ymysg pobl ifanc. Braf yw gweld bod gwaith ar droed gan adrannau amrywiol er mwyn mynd i'r afael â'r ymyraethau sydd eu hangen i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg ymysg pobl ifanc Gwynedd.

Mae'r gwaith sydd yn digwydd i gynnal sesiynau ymwybyddiaeth iaith a hyfforddiant sgiliau iaith yn allweddol ac mae hynny'n cael ei adlewyrchu yn y data yng nghorff yr adroddiad hwn. Gyda 99.1% o staff y Cyngor â gallu i siarad Cymraeg, a chyda'r Gymraeg yn iaith fewnol yn y gweithle, mae'r cyfle hwnnw i staff ddefnyddio ac ymarfer eu sgiliau Cymraeg, yn ysgrifenedig ac ar lafar, yn bwysig. Mae'n gadarnhaol gweld bod nifer o staff wedi ymgymryd â hyfforddiant iaith, yn benodol cwrs gloywi iaith, er mwyn sicrhau eu bod yn hyderus i ddefnyddio eu Cymraeg a bod trigolion Gwynedd yn derbyn gwasanaethau safonol yn eu hiaith ddewisol.

Edrychaf ymlaen at y flwyddyn nesaf o weithredu a sicrhau fod hybu'r Gymraeg yn rhan allweddol o holl waith y Cyngor, ac unrhyw gynlluniau sydd yn effeithio ar bobl Gwynedd.

Cynghorydd Llio Elenid Owen
Aelod Cabinet Gwasanaethau
Corfforaethol a Chyfreithiol
a'r Gymraeg yn ystod 2024-25

CRYNODEB

90% o staff y Cyngor
yn cyrraedd
dynodiad iaith eu
swydd

Sesiynau
ymwybyddiaeth
iaith i reolwyr a
chynghorwyr

Hyfforddiant fel
canllaw ar ddewis
enw addas i eiddo, i
staff

570 o swyddi wedi
eu hysbysebu lle
roedd sgiliau yn y
Gymraeg yn
hanfodol

99.1% o staff y
Cyngor yn meddu ar
ryw fath o sgiliau yn
y Gymraeg

49 yn mynychu
hyfforddiant iaith
allanol

A) DYLETSSWYDDAU'R SAFONAU

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn gosod fframwaith cyfreithiol, sydd yn rhoi dyletswydd ar y Cyngor i gydymffurfio â safonau mewn perthynas â'r Gymraeg. Mae safonau unigol yn egluro sut mae disgwyl i sefydliadau ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol sefyllfaoedd.

Mae'r dyletswyddau sy'n deillio o'r safonau'n golygu na ddylai'r Cyngor drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac y dylai'r Cyngor hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg (sef ei gwneud yn haws i bobl ei defnyddio yn eu bywydau o ddydd i ddydd).

Mae'r Safonau Iaith wedi eu rhannu yn bum maes:

- cyflenwi gwasanaethau
- llunio polisi
- gweithredu
- hybu
- cadw cofnodion

Derbyniodd y Cyngor hysbysiad cydymffurfio gan Gomisiynydd y Gymraeg ar 30 Medi 2015, a hynny o dan Ran 4 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Roedd yr hysbysiad yn pennu'r safonau penodol y mae'n ofynnol i'r Cyngor gydymffurfio â hwy, ac ar 30 Mawrth 2016 daeth 147 o safonau yn weithredol, gyda 4 o safonau hybu yn dod yn weithredol ar 30 Mawrth 2017.

Gellir gweld y Safonau y mae'r Cyngor yn gorfod cydymffurfio â nhw yn eu cyfanrwydd, ynghyd â chopi o Bolisi Iaith cyfredol y Cyngor, drwy fynd i dudalen Safonau a Pholisi'r wefan gorfforaethol.

B) ATEBOLRWYDD

Mae cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg yn flaenoriaeth i Gyngor Gwynedd ac yn gyfrifoldeb ar holl adrannau a staff ar draws y Cyngor. Yn flynyddol, mae pob adran yn adrodd ar brosiectau sydd yn bwydo mewn i Strategaeth Gymraeg a chynllun y Cyngor. Cyflwynir y cyfan i Bwyllgor Iaith y Cyngor.

Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn wedi'i gyflwyno i'r Pwyllgor Iaith ar Fehefin 23ain 2025, er mwyn ei gymeradwyo. Uned Iaith a Chraffu y Cyngor sydd yn gyfrifol am gynnwys yr adroddiad yn ogystal â sicrhau bod y safonau yn weithredol.

Dylai unrhyw gwestiwn am gynnwys yr adroddiad gael ei gyfeirio at yr Uned Iaith drwy iaith@gwynedd.llyw.cymru

CEFNDIR

C) ADRODD YN UNOL Â GOFYNION SAFON 170

Mae rhaid i'r Cyngor greu adroddiad blynyddol sy'n darparu gwybodaeth am gydymffurfiaeth gyda Safonau'r Gymraeg. Mae'r union ofynion wedi eu rhestru yn safon 170:

(1) Rhaid ichi lunio adroddiad ("adroddiad blynyddol"), yn y Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r safonau gweithredu yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.

(2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys y wybodaeth a ganlyn (pan fo'n berthnasol, i'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau y cyfeirir atynt) –

(a) nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 151);

(b) nifer yr aelodau o staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi a gynigwyd gennych yn y Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 152);

(c) os cynigiwyd fersiwn Gymraeg o gwrs gennych yn ystod y flwyddyn, y ganran o gyfanswm nifer y staff a fynychodd y cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 152);

(ch) nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd fel swyddi sy'n gofyn –

i.bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol

ii.bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd,

iii.bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol, neu

iv.nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol, (ar sail y cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 154);

(d) nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfiaeth â'r safonau gweithredu yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

A) DATBLYGIADAU YN YSTOD Y FLWYDDYN

SAFONAU'R GYMRAEG

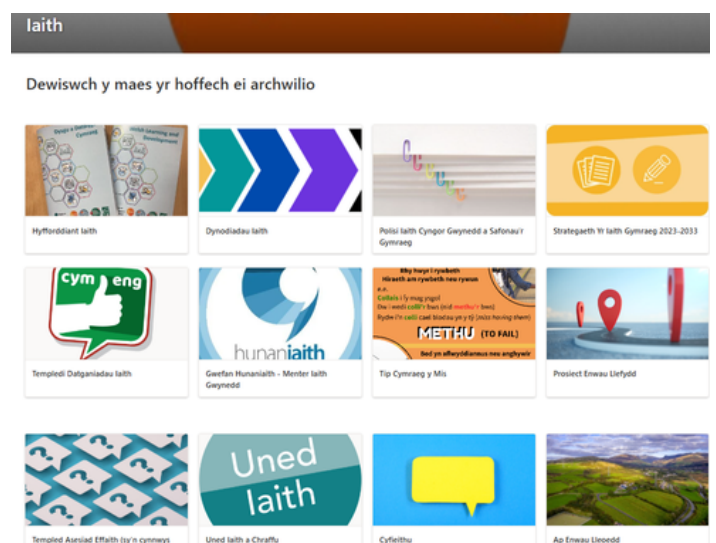
Mae Cyngor Gwynedd yn cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg, fel yr arfer, drwy arweiniad polisi iaith y Cyngor. Nodir brwdfrydedd i ddathlu a hyrwyddo'r Gymraeg yn glir i'r holl staff a'r cyhoedd, o fewn yr adran gweithrediad mewnol y Cyngor, sy'n adrodd yr isod:

"Mae'r Cyngor yn gweithredu yn fewnol drwy gyfrwng y Gymraeg yn bennaf. Mae hyn yn golygu bod cyfarfodydd, a chyfathrebu mewnol yn digwydd yn Gymraeg. Bydd y Gymraeg yn cael blaenoriaeth bob amser mewn unrhyw ddatganiadau llafar, bwletinâu gwybodaeth, posteri ac arwyddion. Mae holl wasanaethau mewnol ar gyfer staff, gan gynnwys polisiâu gwaith a'r gwasanaeth mewnwydd a hunanwasanaeth staff, yn cael ei ddarparu yn Gymraeg. Bydd disgwyl i bob aelod o staff ddefnyddio fersiynau Cymraeg o feddalwedd cyfrifiadurol. Bydd disgwyl i bob aelod o staff defnyddio llofnod e-bost sydd yn nodi eu bod yn siaradwyr Cymraeg neu yn ddysgwyr. Bydd unrhyw bolisiâu perthnasol sydd yn ymwneud efo hawliau staff, prosesau disgyblu a chwynion, yn amlygu hawliau'r unigolion dan ofynion y Safonau. Bydd y Cyngor yn parchu hawl aelodau staff i arddel dewis iaith, ac yn darparu gwybodaeth bersonol yn yr iaith o'u dewis."

Codi ymwybyddiaeth

Codwyd ymwybyddiaeth o safonau'r Gymraeg mewn sawl ffordd amrywiol eleni; wrth barhau gyda negeseuon polisi iaith misol mewn cylchlythyr i staff; sesiynau ymwybyddiaeth a diweddarau'r fewnwydd staff.

Gwnaethpwyd ymdrech i ddiweddarau'r fewnwydd staff gyda'r holl wybodaeth berthnasol a chyfredol am y maes iaith. Yma, mae'n bosib chwilio am y Polisi Iaith a Safonau'r Gymraeg yn eu cyfanrwydd, yn ogystal â thempledi defnyddiol er mwyn cydymffurfio, fel datganiadau iaith a thempledi asesiadau effaith.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

Strategaeth Iaith Gwynedd

Mae Strategaeth Iaith Gwynedd 2023 – 2033 ar ei thrydedd blwyddyn, a'r 5 maes gweithredu yn dal i fod yn weithredol er budd cynyddu'r defnydd o Gymraeg. Bu datblygiad penodol ym maes gweithredu Iaith y Gymuned, gyda phrosiect creu dyfodol cynaliadwy i'r fenter iaith wedi cyflawni ei fwriad, wrth i Fenter Iaith Gwynedd adael Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2025 er mwyn sefydlu ei hun fel endid annibynnol.

Mae'r Prosiect Enwau Lleoedd hefyd wedi edrych ar gyfleoedd i hybu'r defnydd o enwau Cymraeg mewn cymunedau yng Ngwynedd. Yn ystod y flwyddyn, mae'r Swyddog Prosiect wedi cynnal hyfforddiant fel canllaw ar ddewis enw addas i eiddo/stryd ystâd, i swyddogion iaith a chraffu a rheolaeth adeiladu'r Cyngor. Yn dilyn hynny, sefydlwyd *Ap Enwau Gwynedd* er budd staff y Cyngor, i sicrhau bod ffurfiau cywir yn cael eu defnyddio.

Enw: Teipiwch enw i chwilio		
Enw Cymraeg	Fersiwn Saenseg	Cyfeirnod Grid
Aberierenni	Aberierenni	SH7709
Abermaw	Barmouth	SH6115
Aberpwll	Aber-pwll	SH5368
Abersoch	Abersoch	SH3128
Abertrinant	Abertrinant	SH6405
Afon Wen	Afon-wen	SH4437

Fforwm Iaith Gwynedd

Gyda Fforwm Iaith Gwynedd wedi'i sefydlu ers 2 flynedd bellach, yn ystod y flwyddyn adrodd hon, sefydlwyd is-grŵp pobl ifanc sydd â chynrychiolaeth llai o'r fforwm ehangach, sydd â nod penodol o gynyddu'r defnydd o Gymraeg ymysg pobl ifanc. Cynhaliwyd 3 chyfarfod yn y cyfnod hwn gyda phenderfyniad i gynnal ymgynghoriad er mwyn clywed yn benodol gan y bobl ifanc am eu barn a'u defnydd nhw o'r Gymraeg. Y targed oedran dan sylw oedd pobl ifanc rhwng 16-18, oedd yn byw neu yn astudio yng Ngwynedd, gan ganolbwyntio ar glywed eu safbwyntiau nhw o ran astudio'n Gymraeg, gwerth y Gymraeg mewn swyddi a'u hyder ac amllder i ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd amrywiol. Trwy ddefnyddio holiadur a grwpiau ffocws rhwng mis Ionawr a mis Ebrill 2025, daeth i'r amlwg mae'r prif negeseuon a gododd oedd y diffyg ymwybyddiaeth o'r galw am siaradwyr Cymraeg mewn swyddi; cyrsiau ac adnoddau addysgol ddim ar gael yn Gymraeg a'r diffyg defnydd o Gymraeg ar y cyfryngau cymdeithasol. Bydd yr is-grŵp yn cyd-weithio ar sefydlu a gweithredu ymyraethau er mwyn ymgymryd â'r heriau dan sylw.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

Ymwybyddiaeth iaith

Yn ogystal ag e-fodiwlau Ymwybyddiaeth Iaith mandadol, mae gwaith wedi mynd rhagddo er mwyn ailddechrau cyflwyno sesiynau ymwybyddiaeth iaith wyneb yn wyneb. Fel rhan o'r sesiynau, rhoddir cyflwyniad i hyfforddiant iaith o fewn y Cyngor, yr hyn sy'n ddisgwyliedig o ran safonau'r Gymraeg a'r polisi iaith, yn ogystal ag elfennau o ymwybyddiaeth a chadernid iaith. Yn ystod y cyfnod adrodd, mae sesiwn wedi'i chynnal â chynghorwyr i drafod eu rôl nhw i ddylanwadu o fewn eu cymunedau, ac roedd 16 cynghorydd yn bresennol. Yn dilyn cais, cafodd staff ategol addysg gyflwyniad ar ofynion y polisi a'u cyfrifoldeb nhw i gydymffurfio a chyflwyno'r Gymraeg ym mhob agwedd o fywyd ysgol pobl ifanc Gwynedd.

Yn ychwanegol eleni, mae'r ymgynghorwyr iaith wedi cychwyn cynnal sesiynau i grwpiau rheolwyr adran, yn cynnig arweiniad ar gydymffurfiaeth â safonau'r Gymraeg ac adrodd ar eu prosiectau sydd yn cyfrannu at weithredu'r Strategaeth Iaith. Bydd y sesiynau yma yn cael eu lledaenu ar draws adrannau'r Cyngor dros y flwyddyn nesaf. O'r cyfarfodydd cychwynnol, cafwyd trafodaethau ynghylch y gefnogaeth bellach y byddwn yn ei darparu i'r rheolwyr a'r staff, yn benodol ar hunanasesu eu cydymffurfiaeth a chreu asesiadau effaith. Cafwyd adborth da fod y sesiynau wedi bod yn ddefnyddiol iawn ac wedi atgoffa rheolwyr o'u cyfrifoldebau yn y maes. Mae'r Ymgynghorwyr Iaith wedi cychwyn ar greu adnodd arfer dda ar sut i greu asesiadau effaith ar yr iaith Gymraeg ac yn bwriadu cynnal hyfforddiant ar hyn i staff.

Is-grŵp y Gymraeg Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn

Mae cynrychiolwyr o'r Cyngor yn parhau i fod yn aelodau o Is-grŵp y Gymraeg Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn. Cafwyd trafodaethau o fewn yr is-grŵp er mwyn symud ymlaen gyda'r prosiect o amlygu mythau o ran yr iaith Gymraeg ac ymateb i'r rheiny mewn ffordd bositif er mwyn ymgymryd â'r heriau recriwtio. Penderfynwyd comisiynu cwmni i greu adnoddau i helpu i recriwtio gweithwyr dwyieithog o fewn sefydliadau cyhoeddus, a byddwn yn rhan o'r gwaith hwnnw.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

B) TREFNIADAU CYFFREDINOL I GYDYMFFURFIO Â'R SAFONAU

Grŵp o safonau	Camau a gymerwyd yn y flwyddyn dan sylw	Camau i'w cymryd yn y flwyddyn i ddod
Llunio polisi (88 – 90)	Mae ymdrech wedi'i wneud er mwyn astudio asesiadau effaith sydd wedi cael eu cyhoeddi a'u rhannu mewn cyfarfodydd cabinet, wrth wneud penderfyniadau. Mae swyddog iaith wedi bod yn awgrymu newidiadau er mwyn sicrhau bod yr asesiadau yn cydymffurfio â'r gofynion. Gan eu bod yn ddogfennau byw, ers i'r system newid i fod yn ddogfennau ar lein, mae modd addasu ac ychwanegu at y dogfennau i'w cryfhau.	Cynnal sesiynau hyfforddi fyddai'n dangos arfer dda asesiadau effaith dros y Gymraeg a phwysleisio yr angen i asesu effaith ar y Gymraeg wrth llunio polisi. Byddwn yn creu adnodd syml er mwyn i staff fedru mynd nôl ato yn sydyn pan fydd angen.
Llunio polisi (94)	Cychwynnwyd ar y gwaith o greu strategaeth caffael newydd.	Bydd trafodaethau yn cael eu cynnal yn y misoedd nesaf a ellir gwneud addasiadau er mwyn hybu a hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg.
Gweithredu (98)	Mae Cyngor Gwynedd yn dal i weithredu eu polisi iaith, ac mae ymdrech pellach wedi'u wneud i rannu elfen o'r polisi yn fisol ar gyfryngau Uned Iaith er mwyn cael y cyhoedd i ddeall y polisi yn well.	Rhannu mwy o negeseuon atgoffa ymysg staff, drwy sesiynau hyfforddiant, cylchlythyr misol, y fewnwyd ac ymysg rheolwyr.
Gweithredu (132)	Cynnal sesiynau hyfforddi byw ar ymwybyddiaeth iaith, i staff adrannol pan fo'r galw yn codi. Ymdrech i gynnig cefnogaeth pellach i reolwyr gwasanaethau i weithredu yn unol â'r safonau a sut i hybu a hyrwyddo'r Gymraeg drwy eu gwaith dyddiol. Mae cynghorwyr hefyd wedi cael sesiwn hyfforddi ymwybyddiaeth iaith a hyrwyddo eu rôl o fewn cymuned.	Mynychu pob cyfarfod tîm rheoli adrannol er mwyn cynnal sesiwn i gynnwys ymwybyddiaeth iaith, ymwybyddiaeth o gydymffurfio â safonau'r Gymraeg ac adrodd ar eu prosiectau i hybu'r Gymraeg.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

C) CWYNION

CWYNION AC YMHOLIADAU GAN GOMISIYNYDD Y GYMRAEG – YN YMWNEUD Â CHYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU IAITH

1. CS1296 - Peiriant talu am barcio

Derbyniwyd cwyn bod sgrin peiriant talu am barcio ym Mangor yn arddangos iaith wallus ac annealladwy yn y Gymraeg. Canfuwyd bod problem wedi codi ar ôl diweddaru meddalwedd y peiriant. Cysylltwyd gyda'r cwmni a oedd yn gyfrifol am y peiriant a llwyddwyd i gywiro'r iaith a oedd yn ymddangos ar y sgrin.

2. Diffyg hyfforddiant cyfrwng Cymraeg yn ymwneud ag aelodau staff mewn canolfannau pleidleisio

Cafwyd ymholiad gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ynghylch achos o ddiffyg hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer aelodau staff mewn canolfannau pleidleisio. Roeddent yn cydnabod nad oedd hyn yn disgyn o dan Safonau'r Gymraeg gan mai cyfrifoldeb y Swyddog Canlyniadau oedd darparu hyfforddiant, yn hytrach na Chyngor Gwynedd. Eglurwyd bod holl staff achlysurol y canolfannau pleidleisio yn derbyn hyfforddiant gan Gymdeithas y Gweinyddwyr Etholiadol, sy'n ofyn gan y Comisiwn Etholiadol. Ategwyd bod Cyngor Gwynedd wedi mynegi eu rhwystredigaeth wrth y gymdeithas nad oedd deunyddiau Cymraeg ar gael. O ganlyniad, trefnodd Gwasanaeth Etholiadol Cyngor Gwynedd gyfres o gyfarfodydd hyfforddiant dilynol drwy gyfrwng y Gymraeg i gefnogi staff gorsafoedd. Os na fydd darpariaeth Gymraeg ar gael i'r dyfodol, bydd y Cyngor yn ystyried creu hyfforddiant ac yn ceisio dwyn perswâd ar Awdurdodau Lleol eraill i gydweithio ar hynny yn hytrach na defnyddio'r ddarpariaeth uniaith Saesneg.

3. Llinell ffôn Gymraeg ar gyfer talu treth y Cyngor gyda cherdyn credyd/debyd

Cafwyd ymholiad gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ynghylch a oedd y cyhoedd yn cael eu trosglwyddo at linell ffôn Gymraeg er mwyn talu bil treth gan ddefnyddio cerdyn debyd neu gredyd. Cadarnhawyd bod hyn yn digwydd a bod y system dalu drwy gerdyn debyd/credyd yn system ddwyieithog.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

4. Polisi Gosod Tai

Cysylltodd Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ar ôl derbyn ymholiad gan aelodau o'r cyhoedd a oedd o'r farn nad oedd polisi gosod tai Gwynedd yn cynnwys y Gymraeg fel ystyriaeth wrth flaenoriaethu tai cymdeithasol yng Ngwynedd. Gofynnwyd am gopi o'r polisi gosod tai a'r asesiad effaith a wnaed yn 2019 pan fabwysiadwyd y polisi. Daethpwyd i'r casgliad nad oedd yr asesiad effaith a gwblhawyd yn ddigonol. O ganlyniad gofynnwyd i'r Cyngor sicrhau y bydd asesiad effaith cynhwysfawr yn cael ei gynnal pan fydd y polisi yn cael ei adolygu neu ei ddiwygio nesaf.

5. CS1260 - Neges uniaith Saesneg yn ymddangos ar wefan y Cyngor er mwyn gwirio unigolion.

Derbyniwyd cwyn yn ymwneud â neges uniaith Saesneg oedd yn ymddangos ar wefan Cyngor Gwynedd er mwyn gwirio a oedd unigolyn yn berson go iawn. Darganfuwyd bod yr adran yn ymwybodol o'r mater ac wedi bod yn chwilio am ddatrysiad cyn derbyn y gŵyn. Roedd y mater yn ymwneud a system gyfrifiadurol swyddfa gefn a ddarperir gan gwmni allanol. Nid oedd unrhyw broblem gyda'r system yn wreiddiol ond sylweddolwyd bod y cwmni wedi cyflwyno cam diogelwch ychwanegol ar y system a oedd yn ymddangos i'r defnyddiwr yn uniaith Saesneg. Pan ddaeth y broblem yn amlwg cysylltwyd gyda'r cwmni i ddatgan anfodlonrwydd a'r angen i gael datrysiad buan i'r sefyllfa.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

CWYNION AC YMHOLIADAU -

AM WASANAETH NEU YN YMWNEUD Â PHOLISI IAITH Y CYNGOR

Adran	Natur y gwyn	Esboniad a champau a gymerwyd
Gwasanaethau Corfforaethol	Gofynion sgiliau iaith Cymraeg gweithlu Cyngor Gwynedd	Derbyniwyd cwyn gan aelod o'r cyhoedd bod yn rhaid i weithwyr y Cyngor allu siarad ac ysgrifennu mewn Cymraeg a Saesneg rhugl a bod hynny yn ei rwystro rhag ymgeisio am swyddi. Nododd hefyd bod ganddo anabledd clyw o ran clywed rhai llythrennau Cymraeg ac o ganlyniad bod polisi'r Cyngor yn gwahaniaethau yn ei erbyn. Eglurwyd wrtho bod disgwyl i bob aelod o staff feddu ar sgiliau Cymraeg ond nad oes disgwyl iddynt fod yn rhugl ar lafar ac yn ysgrifenedig ar gyfer pob swydd. Ategwyd bod gwahanol lefelau o Gymraeg ac nad yw'r ffaith bod y Cyngor yn datgan bod sgiliau Cymraeg yn "hanfodol" yn golygu'r un peth â gorfod bod yn rhugl. Ymhelaethwyd bod cefnogaeth ar gael i staff wella eu sgiliau Cymraeg. Nid oedd yr achwynydd yn fodlon gyda ymateb y Cyngor felly anfonodd gŵyn at yr Ombwdsman. Penderfynodd yr Ombwdsman nad oedd am ymchwilio i'r mater.
Cyllid	P45 - Llythyr Cymraeg	Derbyniwyd cwyn am dderbyn P45 Cymraeg gan Gyngor Gwynedd ar ran y Gwasanaeth Etholiadau. Eglurwyd wrth yr achwynydd bod y Cyngor wedi cynhyrchu a dosbarthu ffurflenni P45 i weithwyr sydd yn hanesyddol wedi bod yn gweithio i'r gwasanaeth etholiadau. Yn unol â pholisi iaith y Cyngor, cynhyrchwyd y ffurflenni drwy gyfrwng y Gymraeg oni bai bod yr unigolyn wedi nodi eu bod yn dymuno derbyn unrhyw ohebiaeth yn Saesneg. Ymhelaethwyd nad oedd cofnod bod yr unigolyn yn dymuno derbyn gohebiaeth yn Saesneg ac felly anfonwyd fersiwn Cymraeg.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

Adran	Natur y gwyn	Esboniad a chamau a gymerwyd
Tai	Dyfodol i'r Iaith - y sylw a roddir i'r Gymraeg yn y polisi gosod tai	Derbyniwyd llythyrau gan Dyfodol i'r Iaith ynghylch materion am Bolisi Gosod Tai Gwynedd a materion cysylltiedig yng nghyd-destun yr iaith Gymraeg. Eglurwyd bod polisi Gosod Tai Gwynedd yn cael ei gydnabod fel un o'r polisiau gosod cryfaf yng Nghymru, gyda 97% o holl osodiadau'r sir, ar gyfartaledd, yn mynd i unigolion â chysylltiad i Wynedd. Rhoddir ffocws penodol ar flaenoriaethu pobl leol o fewn y polisi sy'n cyfrannu at hybu cyfleoedd i'r rhai sy'n siarad y Gymraeg. Ategwyd bod y Cyngor yn awyddus i gymryd pob cyfle i weld os oes modd cryfhau polisiau a chryfhau cynladwyedd cymunedau. Ymhelaethwyd bod bwriad i drafod y mater gyda Chomisiynydd y Gymraeg ac i dderbyn barn gyfreithiol annibynnol ar hyn.
Oedolion	Gohebiaeth uniaith Saesneg gan swyddog o'r Cyngor	Derbyniwyd cwyn gan aelod o'r cyhoedd bod grwpiau cymunedol yn derbyn e-byst Saesneg gan swyddog, er eu bod wedi gwneud cais i dderbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Ymddiheurwyd am hyn ac atgoffwyd y swyddog o'r angen i sicrhau bod pob gohebiaeth yn Gymraeg neu yn ddwyieithog a rhoddwyd trefniadau mewn lle i sicrhau nad oedd hyn yn digwydd eto.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

CWYNION AC YMHOLIADAU -

YN YMWNEUD AG ENWAU LLEOEDD

Natur y gwyn	Ymateb
<u>Arwyddion amrywiol</u> Arwyddion yn 'anghywir' neu'n ddryslyd eu natur ('Cadwch yn glir' yn hytrach na 'Cadwer yn glir' ac eraill). Hefyd y faith bod rhai arwyddion brown twristiaeth yn anghyson.	Eglurwyd nad oedd dim y gall y cyngor ei wneud am gywirdeb iaith arwyddion sy'n cael eu codi gan fusnesau. Rhoddwyd yr addewid y byddwn yn codi mater yr arwyddion brown yn y Fforwm Enwau Lleoedd nesaf.
<u>Spinneys, Gan Ogwen, Bangor</u> Cwyn nad yw Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru / Cyfoeth Naturiol Cymru yn defnyddio hen enw'r lle (Llyn Celanedd) ac yn annog Cyngor Gwynedd i ddefnyddio'r enw hwnnw a phwyso ar CNC i wneud yr un peth.	Anfonwyd gair at YNGC yn nodi'r ffaith ein bod fel Cyngor yn annog y defnydd o enwau Cymraeg, gwreiddiol. Anfonwyd at yr achwynydd yn dweud ein bod yn cefnogi eu safbwynt, ond nad oes gennym fel Cyngor yr hawl i fynnu bod sefydliadau eraill yn defnyddio enw penodol.
<u>Pont garreg-hyllidrem, Croesor</u> Cwyn bod y Cyngor yn defnyddio'r enw hwn yn hytrach na'r hen enw gwreiddiol 'Pont Gweunydd'. Hefyd bob y cyhoedd yn drysu rhwng 'Llanfrothen' a 'Garreg'.	Pont Gweunydd wedi ei osod ar ein Map Enwau Lleoedd. Eglurwyd mewn e-bost mai enw'r gymuned ehangach yw 'Llanfrothen' sy'n cynnwys Llanfrothen a Garreg.
<u>Chandler's Place/Lôn Gannwyll Porthmadog</u> Cwyn gan ddynes sy'n berchen ar eiddo ym Mhorthmadog. Roedd yn cwyno bod yr enw Lôn Gannwyll a gaiff ei ddefnyddio gan y Cyngor yn anghywir, ac mai Chandler's Place yn unig y dylai fod.	Eglurodd y Swyddog Prosiect Enwau Lleoedd wrthi bod Lôn Gannwyll yn llawn mor ddilys a Chandler's Place, gan egluro hanes a tharddiad y ddau enw.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

Natur y gwyn	Ymateb
<u>Cerrig yr Afon, Y Felinheli</u> Galwad gan aelod o'r cyhoedd nad oes staff Cymraeg eu hiaith yng nghartref gofal Cerrig-yr-Afon, Y Felinheli.	Eglurwyd nad oes dim y gall y Cyngor ei wneud pan mae'n dod i fusnesau preifat, boed nhw'n fawr neu'n fach, a bod hynny'n fater o rwystredigaeth i ni fel Uned. Roedd yr achwynydd yn derbyn hynny.
<u>Llys y Delyn/Tŷ Mary, Y Bermo</u> Anfodlonrwydd bod eiddo Llys y Delyn wedi ei newid i Tŷ Mary ac eisiau gwybod pam bod y Cyngor wedi caniatáu hyn.	Eglurwyd nad oes gan y Cyngor hawl i wrthwynebu newid enw eiddo ond ein bod yn annog yn gryf y dylid cael enw Cymraeg sydd a chyswllt hanesyddol, diwylliannol neu ieithyddol â'r ardal. Chlywyd dim yn ôl.
<u>Yr Wyddfa</u> Anfodlonrwydd gyda'r penderfyniad i arddel yr enw Cymraeg yn unig ar gopa uchaf Cymru. Cyhuddiad ein bod yn Gyngor wrth-Seisnig gan nodi bod pawb yn deall Saesneg felly nad oedd angen gwaredu yr enw Saesneg.	Gan nad oedd unrhyw gwestiwn angen ei ateb gan y Cyngor, a bod y 'gŵyn' yn fwy o ddatganiad blin, penderfynwyd awgrymu wrth yr achwynydd ei fod wedi anfon ei gŵyn i'r lle anghywir ac y dylai anfon ei sylwadau at y Parc Cenedlaethol.
<u>Rhes Wiliam/ William Terrace</u> Cwyn gan berson yn byw yn y stryd yn mynnu nad Rhes Wiliam yw'r enw ac mai Williams Terrace sydd yn gywir. Mynnu y dylai'r Cyngor ddefnyddio'r fersiwn Saesneg yn unig.	Eglurwyd bod dau enw ffurfiol/swyddogol, Rhes Wiliams a William Terrace. Nid yw William's Terrace yn bodoli, dim ond ar fapiau Google.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

D) TROSOLWG CYFFREDINOL SGILIAU IAITH

Yn yr adran hon, ceir trosolwg o ddata yn ymwneud â sgiliau iaith staff a dynodiadau iaith swyddi. Yn unol â'n Polisi Iaith Gymraeg, mae Cyngor Gwynedd yn dilyn yr egwyddorion canlynol:

- Mae'r Gymraeg yn cael ei hystyried yn sgil hanfodol ar gyfer **pob swydd** o fewn y Cyngor.
- Rhaid i ofynion ieithyddol **pob swydd** gael eu hasesu yn erbyn y fframwaith iaith.
- Bydd cyfweiliadau ar gyfer y swyddi'n cael eu cynnal yn Gymraeg.
- Rhaid cynnal asesiad o sgiliau iaith pob aelod o staff, naill ai wrth iddynt gael eu penodi, neu fel rhan o drefniadau anwytho.

Safon 154: Adrodd ar nifer swyddi yr hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn yn ôl pob "categori"
Mae **pob swydd** a gaiff ei hysbysebu gan y Cyngor yn nodi gofynion iaith fel sgil hanfodol, h.y. mae angen rhyw elfen o sgiliau iaith ar gyfer pob swydd yn y Cyngor.

Nifer y swyddi y hysbysebwyd	570
Nifer y swyddi â Chymraeg yn hanfodol	570

CYDYMFFURIAETH Â'R SAFONAU

Safon 170: Adrodd ar nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg

Rydym yn parhau i ddefnyddio ein system Sgiliau Iaith Staff newydd i gasglu ein data, sy'n rhoi gwell dadansoddiad i ni o'r sgiliau sydd gan ein gweithwyr. Mae'r wybodaeth a gesglir gan y system yn ateb dau brif gwestiwn:

Cwestiwn	Ateb
1. A yw'r aelod staff yn cyrraedd gofynion ei swydd?	Ydi / Nac Ydi
2. Beth yw lefel iaith yr aelod o staff ar gyfer Gwrandd a Siarad, Darllen a Deall, ei Ysgrifennu?	Dim Sgiliau, Mynediad, Sylfaen, Canolradd, Uwch, Hyfedredd

Cesglir yr wybodaeth ar gyfer **cwestiwn 1** mewn dwy ffordd:

- **gan Reolwyr Llinell:** yn ystod cyfarfodydd gyda rheolwyr ar draws y Cyngor, gofynnwn iddynt nodi, yn eu barn nhw, a yw eu staff yn cyrraedd gofynion iaith eu swyddi ai peidio.
- **trwy hunanasesiadau staff:** mae staff yn cwblhau holiadur sydd, ar sail eu hymatebion i'r cwestiynau, yn cyfrifo eu lefel ar gyfer Gwrandd a Siarad, Darllen a Deall, ac Ysgrifennu. Mae'r lefelau hynny'n cael eu cymharu gyda Dynodiadau Iaith y swydd, a chyfrifir ar sail hynny a yw'r aelod o staff yn cyrraedd gofynion eu swydd ai peidio.

Cesglir yr wybodaeth ar gyfer **cwestiwn 2** trwy hunanasesiadau staff.

Mae gwaith o gasglu'r asesiadau yn waith parhaus, ac felly rydym yn adrodd ar nifer y staff sydd wedi'u hasesu yn unig. Bydd y nifer hwn felly yn cynyddu ac yn newid wrth i ni barhau gyda'r gwaith. Wrth inni gasglu mwy a mwy o asesiadau, mae gallu'r system i roi gwybodaeth o werth inni yn cynyddu, a gallwn bellach ddechrau adnabod patrymau trwy ddadansoddi'r ymatebion i'r hunanasesiad iaith. Er enghraifft, pe gwelir bod nifer o staff un gwasanaeth yn gofyn am gyrsiau gloywi iaith, gellir ymateb yn rhagweithiol i hynny.

Mae'r wybodaeth i gyd yn cael ei chasglu yn awtomatig ar y system Sgiliau Iaith Staff, ac yn ein galluogi i gynhyrchu adroddiadau byw ar unrhyw adeg.

NODER:

- Mae **pob un swydd** yn y Cyngor wedi'i gwirio i sicrhau bod y dynodiad iaith yn gywir ar gyfer y swydd ac maent yn parhau i gael eu hadolygu'n gyson.
- Mae **pob un swydd newydd** yn gorfod dilyn trefn benodol ar gyfer gosod y dynodiad iaith cywir.
- Mae **pob swydd** yn cynnwys gofynion iaith **hanfodol**, h.y. mae angen rhyw elfen o sgiliau iaith ar gyfer pob swydd yn y Cyngor.
- Mae'r gwaith o gasglu gwybodaeth am unigolion (aelodau staff) yn waith parhaus, ac ni fydd y ffigyrau a nodir fyth yn adlewyrchu yn union nifer y staff sydd yn cael eu cyflogi gan y Cyngor. Anelir, fodd bynnag, i gael y darlun cywiraf posib o sgiliau'r gweithlu ar unrhyw gyfnod. Mae trosiant staff, newidiadau mewn swyddi, ailstrwythuro, ac unigolion sydd â mwy nag un swydd o fewn y Cyngor, i gyd yn ffactorau sydd yn effeithio ar gywirdeb y data.
- Nid ydym yn adrodd ar staff sydd yn aelodau o'r adrannau canlynol (er yn gyflogedig gan y Cyngor) - **GwE, Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru, Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru** - gan eu bod yn gydbwyllgorau ac felly nid ydynt atebol i ofynion y Safonau. Nid ydym yn cynnwys staff ysgolion yn ein data chwaith.

4

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

ADRODDIAD SGILIAU:
Roedd y wybodaeth isod yn gywir ar amser llunio'r adroddiad ac fe gafodd ei hechdynnu o'n system Sgiliau Iaith Staff.

Nifer yr aelodau staff (sydd ar gyflogres y Cyngor yn y prif adrannau)	4009	
Cyfanswm yr asesiadau a gasglwyd (Asesiadau Rheolwyr Llinell a Hunanasesiadau)	3687	92%
Nifer yr Hunanasesiadau a gasglwyd yn unig (Cwestiwn 2)*	3377	84% *

*Oherwydd trosiant staff, ni fydd y ganran hon fyth yn cyrraedd 100%.

Staff a'r Dynodiadau Iaith:

	2023/24		2024/25	
Staff sy'n cyrraedd Dynodiadau Iaith eu swydd	2679	92%	3340	90%
Staff nad ydynt yn cyrraedd Dynodiadau Iaith eu swydd	253	8%	353	10%

Trosolwg o lefelau iaith y staff:

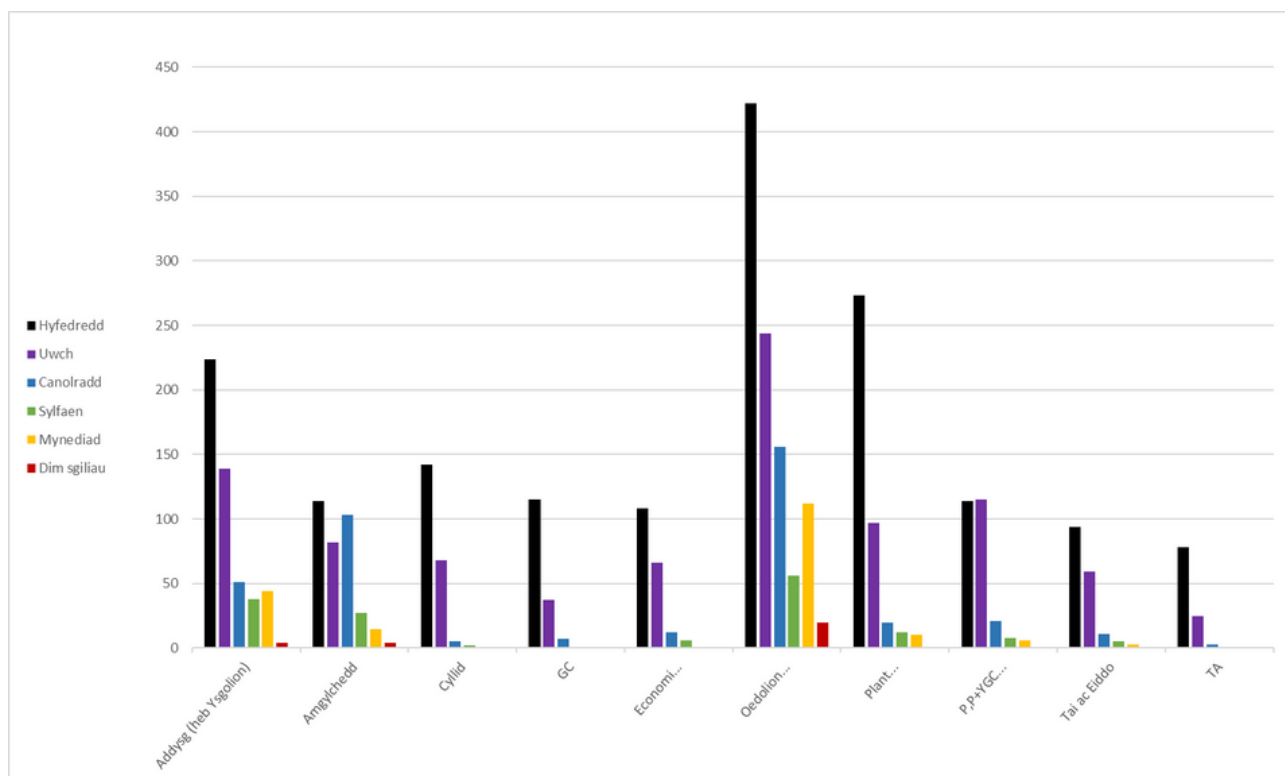
	2023/24		2024/25	
Staff sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg (o unrhyw fath)	3957	99%	3351	99%
Staff heb unrhyw sgiliau yn y Gymraeg	43	1%	29	1%

CYDYMFFURIAETH Â'R SAFONAU

Lefelau Iaith y staff fesul adran:

Mae'r darlun isod yn dangos sgiliau iaith y gweithlu yn ôl yr hyn sydd wedi'i asesu ar hyn o bryd. Gwelir bod mwyafrif y gweithlu yn meddu ar sgiliau Uwch neu Hyfedredd.

**Er hwylustod, talfyrrwyd enwau'r adrannau yn y graff isod. Gellir gweld eu henwau'n llawn yn y tabl isod.*

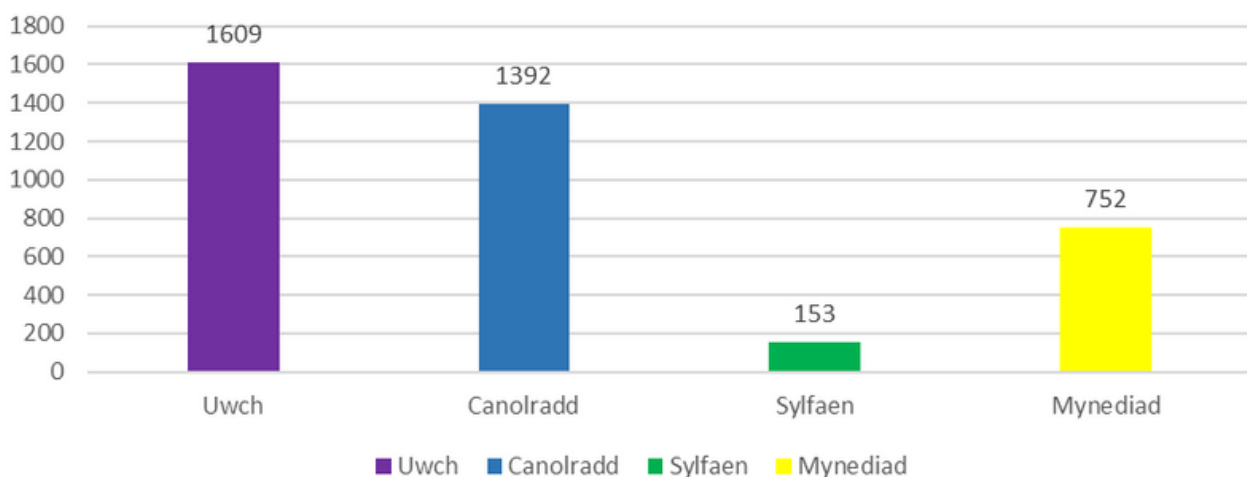
	Addysg (heb gynnwys ysgolion)	Amgylchedd	Cyllid	Gwasanaethau Corfforaethol	Economi a Chymuned	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Plant a Chefnogi Teuluoedd	Prifffyrdd, Peirianeg a YGC	Tai ac Eiddo	Tîm Arweinyddiaeth Corfforaethol
Hyfedredd	224	114	142	115	108	422	273	114	94	78
Uwch	139	82	68	37	66	244	97	115	59	25
Canolradd	51	103	5	7	12	156	20	21	11	3
Sylfaen	38	27	2	0	6	56	12	8	5	1
Mynediad	44	15	0	0	0	112	10	6	3	1
Dim sgiliau	4	4	0	0	0	20	1	0	0	0

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

Lefelau Iaith swyddi – nifer y swyddi ar draws y Cyngor sydd wedi eu dynodi fesul lefel (heb gynnwys Ysgolion Gwynedd):

Mae gofynion lefelau un swydd yn gallu amrywio o un sgil i'r llall, h.y. gall gofynion lefel Siarad a Gwrando fod yn uwch na'r gofynion lefel Ysgrifenedig. O ganlyniad i hyn, rydym yn cyfrif y lefel **Siarad a Gwrando fel 'prif lefel'** ar gyfer adrodd lefelau swydd, gan mai honno yw'r lefel uchaf fel rheol.

LEFELAU IAITH SWYDDI PRIF ADRANNAU CYNGOR
GWYNEDD

Rydym yn gallu edrych ar y dadansoddiad hwn ar lefel adrannol hefyd, ac mae hyn yn ein galluogi i weld lle mae'r swyddi lle mae lefelau is wedi eu nodi. Mae nifer o swyddi yr adran Prifffyrdd, er enghraifft, yn rhai lle nad oes angen sgiliau uwch yn y Gymraeg oherwydd bod llai o gyswllt uniongyrchol a wyneb yn wyneb gyda'r cyhoedd. Byddwn yn gallu cymryd sampl o'r swyddi hyn ar unrhyw adeg a chynnal gwiriad o ddynodiad y swydd.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

E) HYFFORDDIANT

Yn yr adran hon, ceir trosolwg o ddata yn ymwneud â hyfforddiant yng Nghyngor Gwynedd. Yn unol â'n Polisi Iaith Gymraeg, mae Cyngor Gwynedd yn dilyn yr egwyddorion canlynol:

- Bydd pob hyfforddiant a gynigir gan y Cyngor yn cael ei ddarparu yn Gymraeg.
- Cymerir pob cam i helpu staff i gymryd rhan yn yr hyfforddiant Cymraeg.
- Ni fydd hyfforddiant Saesneg yn cael ei gynnig ar gyfer pynciau craidd oni bai bod gwir angen.

Dim ond pan fydd angen hyfforddiant mewn meysydd arbenigol, a phrynu gwasanaethau hyfforddwyr arbenigol i mewn, y bydd hyfforddiant uniaith Saesneg yn cael ei gynnig. Hyd yn oed bryd hynny, gwneir pob ymdrech wrth gomisiynu gwasanaethau i gael deunyddiau dwyieithog a chymerir pob cyfle i geisio dylanwadu ar ddarparwyr cenedlaethol i wella'r ddarpariaeth hyfforddiant cyfrwng Cymraeg i'r sector cyhoeddus yn gyffredinol.

Nodir y wybodaeth isod ar gyfer pob un o brif adrannau'r Cyngor

POB ADRAN (heblaw BYW'N IACH, Cefnffyrdd, GwE, Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, Consortiwm, Uned Lyfryddol Gogledd Cymru, Cynghorwyr)

Mae hyfforddiant sy'n berthnasol i bob aelod o staff, ar draws pob adran, yn cael ei adnabod fel hyfforddiant ar lefel **'Sefydliad'** (neu Hyfforddiant Corfforaethol). Yr hyfforddiant yma sydd yn cael ei weinyddu a'i ddarparu gan y Gwasanaeth Dysgu a Datblygu. Mae hyfforddiant sy'n berthnasol i swydd, gwasanaeth neu adran benodol yn cael ei adnabod fel hyfforddiant ar lefel **'Swydd'** ac yn cael ei weinyddu a'i ariannu gan weinyddwyr o fewn y gwasanaethau a'r adrannau hynny.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

Nifer digwyddiadau unigol rhwng **01.04.24 a 31.03.25 = 804**

Nifer y teitlau (lefel Swydd/Sefydliad) rhwng
01.04.24 a 31.03.25 = 187 (ddim yn cynnwys teitlau cynghorwyr)

Nifer digwyddiadau									
	22/23			23/24			24/25		
	Lefel Swydd	Lefel Sefydliad	Cyfanswm	Lefel Swydd	Lefel Sefydliad	Cyfanswm	Lefel Swydd	Lefel Sefydliad	Cyfanswm
Cymraeg	175	272	447	154	251	405	165	282	447
Saesneg	253	50	303	254	47	301	233	21	254
Dwyieithog	169	19	188	114	7	121	116	7	123

Nifer o fynychwyr									
	22/23			23/24			24/25		
	Lefel Swydd	Lefel Sefydliad	Cyfanswm	Lefel Swydd	Lefel Sefydliad	Cyfanswm	Lefel Swydd	Lefel Sefydliad	Cyfanswm
Cymraeg	705	926	1631	614	1001	1614	940	1113	2053
Saesneg	730	257	987	808	281	1089	826	110	936
Dwyieithog	568	19	587	319	19	338	497	70	567

Nifer o sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn – 3
(Aelodau; Rheolwyr Gwasanaethau Corfforaethol; Staff Ategol Addysg)

Nifer y staff sydd wedi cwblhau yr e-fodiwl Ymwybyddiaeth Iaith rhwng
01.04.24 - 31.03.25 - 392

Cyfanswm nifer y staff sydd wedi cwblhau'r e-fodiwl Ymwybyddiaeth Iaith –
Prif adrannau'r Cyngor: 23% - 1,407 wedi ei gwblhau allan o 6,218 o aelodau o staff

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

Safon 128 - Adrodd ar gyfrwng iaith hyfforddiant

58 unigolyn wedi mynychu'r Gweithdy Croeso yn y cyfnod 01.04.24 – 31.03.25

6 digwyddiad wedi ei gynnal

4 trwy cyfrwng y Gymraeg a wyneb yn wyneb

2 trwy cyfrwng y Gymraeg efo Cyfieithydd a wyneb yn wyneb

Hyfforddiant a ddarparwyd gan y Cyngor ar gyfer y Gwasanaeth BYW'N IACH:

Nifer digwyddiadau unigol rhwng 01.04.24 a 31.03.25 = **101**

Nifer y teitlau rhwng 01.04.24 - 31.03.25 = **25**

DIGWYDDIADAU HYFFORDDI	NIFER	MYNYCHWYR UNIGRYW
Cymraeg	49	56
Saesneg	21	46
Dwyieithog	31	168

Safon 130: Adrodd ar y cyfleoedd i ddysgu Cymraeg

Dyma drosolwg o'r ddarpariaeth a gynigiwyd i staff i ddysgu neu ddatblygu eu sgiliau Cymraeg yn ystod 2024-2025:

- Cyrsiau cymunedol dros flwyddyn academiaidd (gwersi wythnosol ar-lein neu wyneb yn wyneb)
- Cyrsiau haf Dysgu Cymraeg Gogledd Orllewin
- Cyrsiau dwys (wythnos neu fwy)
- Cyrsiau hunan-astudio ar-lein e.e. Hunan-astudio lefel Mynediad a Sylfaen a chyrsiau Blasu Cymraeg Gwaith
- Cyrsiau Cymraeg Gwaith (ar-lein neu wyneb yn wyneb)
- Cyrsiau a gomisiynwyd yn arbennig ar lefelau amrywiol
- Y Dystysgrif Sgiliau Iaith
- Cynllun mewnol Cyfeillion Cymraeg

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

RHAI O UCHAFBWYNTIAU'R FLWYDDYN

'Cyrsiau 'Defnyddio' Cymraeg Gwaith

Mae'r cyrsiau 'Defnyddio' wedi bod yn boblogaidd ymysg staff y Cyngor o'r dechrau. Maen nhw'n gyfle arbennig i staff gael treulio cyfnod estynedig yn canolbwyntio ar ddatblygu eu sgiliau iaith a hynny yn benodol ar gyfer y gweithle. Braf oedd gweld 5 aelod arall o staff yn mynychu eleni. Mynychodd un y cwrs Canolradd, un y cwrs Uwch, a thri y cwrs Gloywi Siarad. Mae eraill hefyd wedi dangos diddordeb ac yn disgwyl am ddyddiadau addas er mwyn cofrestru.

Cyrsiau comisiwn

Cwrs Gloywi Iaith i Gynghorwyr (Esgair)

Cynigiwyd y cyfle i Gynghorwyr fanteisio ar y cyfle i loywi eu sgiliau iaith mewn cyfres o sesiynau gyda'r tiwtor iaith, Siân Esmor. Cynhaliwyd chwe sesiwn rhwng mis Medi a mis Hydref 2024. Roedd 5 yn mynychu'r sesiynau a chafwyd adborth cadarnhaol ganddynt:

"Dyma gwrs gwych i wella'ch sgiliau Cymraeg a rhoi hyder i gynghorwyr i'w defnyddio - cwbl ymarferol, hwyliog, gwerth chweil!"

Cwrs Datblygu Sgiliau Iaith (Cymraeg Gwaith a Dysgu Cymraeg Gogledd Orllewin)

Fis Medi, anfonwyd neges at aelodau o staff yn gofyn a oedd ganddynt ddiddordeb mewn cwrs Gloywi Iaith. Ar y pryd, nododd 24 fod ganddynt ddiddordeb, ac felly, ar y cyd â Dysgu Cymraeg Gogledd Orllewin, trefnwyd cyfres o ddeg sesiwn 'Datblygu Sgiliau Iaith'. Cofrestrodd 9 aelod o staff ar gyfer y sesiynau a bu 8 yn mynychu. Cynhaliwyd y sesiynau o fis Ionawr i fis Mawrth 2025. Bu'r sesiynau'n fuddiol iawn i'r aelodau staff, a bu'r cydweithio rhwng y Swyddog Dysgu a Datblygu Iaith Gymraeg a'r tiwtor yn werthfawr iawn er mwyn adolygu cynnydd y mynychwyr.

Cynllun Cyfeillion Cymraeg

Lansiwyd ein cynllun Cyfeillion Cymraeg yn 2019 er mwyn cefnogi dysgwyr i ddefnyddio'u sgiliau Cymraeg newydd yn y gweithle a pharhau i ddatblygu eu gallu yn yr iaith y tu allan i'r dosbarth. Gwneir hynny yng nghwmni siaradwyr rhugl ar draws y sefydliad. Mae'r cyfle i gael sgysiau anffurfiol gydag aelodau eraill o staff y Cyngor yn profi i fod yn werthfawr iawn i ddysgwyr, gyda nifer yn gwerthfawrogi'r cyfle i ymarfer a gofyn cwestiynau. Y gobaith yw bod y sesiynau hyn yn cefnogi eu gwersi ffurfiol ac yn eu helpu i fagu hyder.

Erbyn diwedd mis Mawrth 2025 roedd 5 unigolyn yn derbyn cefnogaeth gan 5 'Cyfaill'. Roedd 4 arall wedi holi am ymuno â'r Cynllun ac yn disgwyl am 'Cyfaill'.

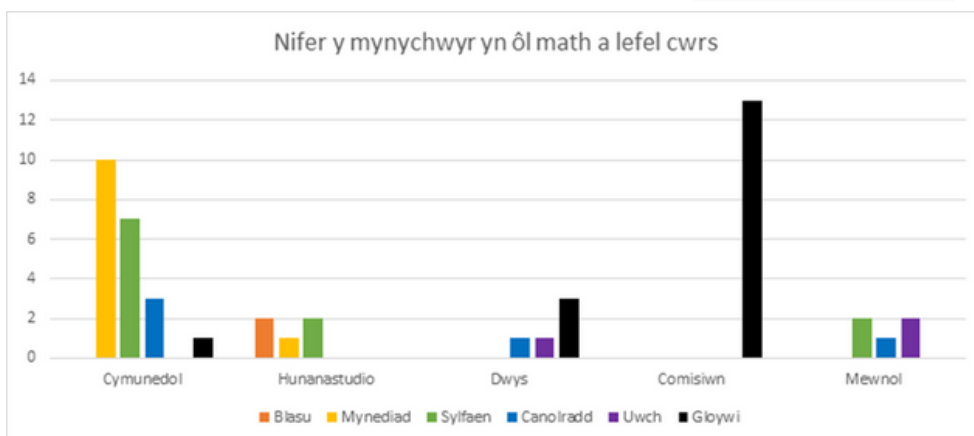
Byddwn yn parhau gyda'r cynllun presennol gan chwilio am ragor o Gyfeillion i gefnogi dysgwyr yn ystod y flwyddyn nesaf.

CYDYMFFURFIAETH Â'R SAFONAU

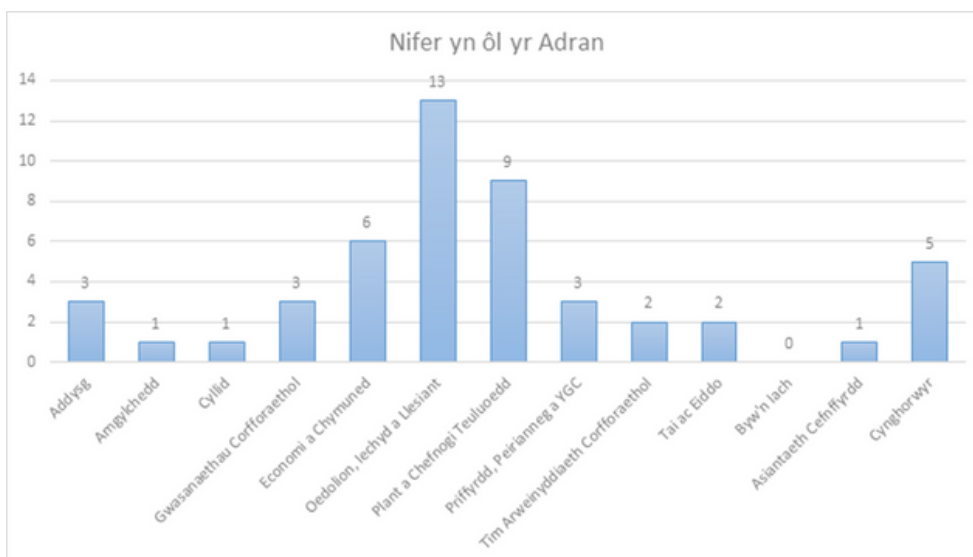
Mae'r tablau isod yn cynnig rhagor o wybodaeth ynglŷn â'r hyfforddiant iaith a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn 2024-2025.

NIFER Y MYNYCHWYR YN ÔL MATH/TEITL CYRSIAU

Cwrs	Nifer Unigolion
Mewnol	
Cynllun Cyfeillion Cymraeg	5
Allanol	
Cyrsiau cymunedol Dysgu Cymraeg	21
Cyrsiau dwys	5
Cyrsiau hunan astudio ar-lein (Cymraeg Gwaith)	5
Comisiynau amrywiol	13
	49

Mae'r dysgwyr hyn wedi eu rhannu ar draws adrannau'r Cyngor fel a ganlyn:

HERIAU WRTH SYMUD YMLAEN

Asesiadau Effaith

Yn dilyn sesiwn ‘Ymdrech gydwbybodol’ Comisiynydd y Gymraeg fis Rhagfyr, mae prosesau ar waith er mwyn asesu trefniadau Cyngor Gwynedd wrth greu asesiadau effaith ar yr iaith Gymraeg. Mae’r Ymgynghorwyr Cydraddoldeb wedi creu fersiwn ar-lein er mwyn creu y templed asesiad effaith ac mi fydd angen hyrwyddo hwn ymhellach dros y flwyddyn nesaf. Byddwn yn mynd ati i greu deunydd ar sut i fewnbynnu’r data ac adrodd ar arfer dda. Bwriedir cynnal hyfforddiant ar y camau i greu asesiadau effaith ar yr iaith Gymraeg.

Sesiynau ymwybyddiaeth i reolwyr

Mae hyfforddiant gwybodaeth ddefnyddiol i reolwyr am ‘Y Gymraeg yng Nghyngor Gwynedd’ yn cynnwys atgoffa am y polisi iaith a safonau’r Gymraeg; asesiadau effaith a holiadur cydymffurfiaeth; hyfforddiant a’r dynodiadau iaith, yn ogystal â chyfieithu a phrawf ddarllen. Gan bod Ymgynghorwyr Iaith a Swyddog Dysgu a Datblygu Iaith Gymraeg y Cyngor bellach wedi creu a sefydlu’r hyfforddiant hwn i reolwyr, bydd ymdrech yn cael ei gwneud i’w gyflwyno i reolwyr ar draws adrannau’r Cyngor, er mwyn sicrhau bod yr holl negeseuon cydymffurfiaeth yn eu cyrraedd ac yna yn trwytho lawr at holl staff y Cyngor.

Hyfforddiant

Wrth adolygu data cyfrwng iaith hyfforddiant, bydd trafodaethau yn digwydd rhwng yr Uned Iaith ac adrannau sydd wedi cynnal hyfforddiant Saesneg, er mwyn adnabod yr heriau a’u datrys. Mae nifer y digwyddiadau hyfforddiant cyfrwng Saesneg wedi cynyddu yn sylweddol yn ystod y cyfnod adrodd hwn a byddwn yn mynd i’r afael â’r heriau sydd ynghlwm â’r data hwnnw, er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu cynnal yn Gymraeg o hyn allan. Mae’r data yn amlygu mai hyfforddiant ar lefel swydd yw’r mwyafrif o’r rhain, sy’n tynnu sylw at y ffaith bod canfod hyfforddwyr Cymraeg ar gyfer rhai meysydd arbenigol yn heriol ar brydiau. Bydd y Gwasanaeth Dysgu a Datblygu yn addasu sut maent yn adrodd ar gyfrwng iaith hyfforddiant corfforaethol o hyn allan, i osgoi cynnal hyfforddiant Saesneg. Bydd ambell sesiwn mewn cyfres yn cael eu nodi fel ‘Cymraeg efo Cyfieithydd’ er mwyn i unrhyw ddysgwr fedru ymuno.

HERIAU WRTH SYMUD YMLAEN

Datblygu sgiliau Cymraeg

Yn ystod y flwyddyn, datblygwyd hyfforddiant ‘Cyfathrebu Clir’ sy’n canolbwyntio ar sut i ysgrifennu mewn Cymraeg clir, syml a dealladwy. Cynhaliwyd sesiwn beilot ddechrau mis Mai 2025, ac yn dilyn hynny bydd yr hyfforddiant ar gael i unrhyw aelod o staff fynychu. Mae hyn yn rhan o waith ehangach sydd ar y gweill i edrych ar ysgrifennu mewn Cymraeg clir ar draws y Cyngor.

Mae bwriad hefyd i ddatblygu hyfforddiant byr ar dechnoleg Gymraeg er mwyn tynnu sylw staff at yr holl adnoddau sydd ar gael ar-lein i’w cefnogi i ddefnyddio’r Gymraeg.

Cafwyd trafodaeth â Cymraeg Gwaith i edrych ar y posibilrwydd o gael tiwtor iaith mewnol i’r Cyngor. Yn dilyn y sgwrs, penderfynwyd cydweithio’n agosach am y tro er mwyn cydlynu a threfnu hyfforddiant iaith i staff ac edrych ar anghenion y Cyngor yn ôl sector. Bydd modd ailymweld â’r drafodaeth am diwtor iaith mewnol, pe bai angen, yn dilyn hynny.

Gall fod yn her canfod hyfforddiant iaith sy’n addas ar gyfer staff sy’n dilyn patrwm gwaith gwahanol i’r oriau swyddfa ‘9 tan 5’ arferol. Trwy gydweithio’n agosach gyda Cymraeg Gwaith, gobeithiwn fynd i’r afael â’r her hon fel bod pob aelod o staff yn gallu manteisio’n llawn ar y cyfle i ddysgu neu ddatblygu eu sgiliau Cymraeg. Ar y cyd â Dysgu Cymraeg Gogledd Orllewin a Cymraeg Gwaith, bydd gwaith yn dechrau fis Mehefin 2025 i ddarparu gwersi Cymraeg i rai o’r staff mewn tri cartref gofal yng ngogledd y sir.

Yn sgil llwyddiant ein cynllun Cyfeillion Cymraeg mewnol, bwriedir ehangu’r cynllun drwy chwilio am fwy o staff fyddai’n hapus i fod yn ‘gyfaill’ i eraill sydd eisiau cyfle i ymarfer neu ddatblygu eu sgiliau Cymraeg. Mae hwn yn gynllun anffurfiol sy’n rhoi cyfle ychwanegol i staff sy’n dysgu Cymraeg fedru defnyddio eu sgiliau newydd yn y gweithle, yn y gobaith o gynyddu eu hyder i fod yn defnyddio mwy o Gymraeg wrth eu gwaith bob dydd.